

Seksualitet og sosialt arbeid

Fontene forskning 1/2017 side 104

I forhold til den sosialfaglige diskursen om seksualitet gjør universitetslektor i sosialt arbeid Hans Knutagård tre viktige grep med boka *Sexualitet och socialt arbete*. Det ene er at seksualitet tematiseres. Det andre er at seksualitet ikke behandles som et problem, først og fremst. Det tredje er at Knutagård behandler seksualitet som et anliggende for oss alle, og ikke bare for seksuelle minoriteter. Ved hjelp av disse grepene gir Knutagård et viktig bidrag til at seksualitet kan tematiseres innenfor en hel rekke ulike kurs på sosialarbeiderutdanningene, og ikke bare i kurs som tematiserer seksualitet eller marginalisering og anti-diskriminering.

Knutagårds bok omhandler noe så sjeldent, i en nordisk kontekst, som seksualitet og sosialt arbeid. Internasjonalt er seksualitet dekket bedre. I England har man en lengre tradisjon i utgivelse av lærebøker om seksualitet og sosialt arbeid, og også i USA, Canada og Australia er seksualitet og sosialt arbeid tematisert i et større omfang enn i den norske og nordiske sosialfaglige diskursen. Dette er den første læreboken i Sverige om seksualitet og sosialt arbeid. Forhåpentligvis bidrar Knutagårds bok til at seksualitet i større grad blir tematisert også i det norske sosialfaglige feltet.

Av vaskeseddelen framgår det at boken i første rekke henvender seg til sosionomstudenter, men også til studenter innenfor samfunnsvitenskap, og til praktikere innenfor sosialfaglig arbeid. Boken innleder med en redegjørelse for virksomhetsteori, som er den teoretiske tilnærming forfatteren gjennomgående har valgt. Virksomhetsteoriens fokus på menneskelig virksomhet og forståelsen av handling som preget av sosiale, historiske og politiske forhold innbyr til å studere seksualitet innenfor en rekke ulike sammenhenger, og i lys av en rekke ulike kontekstuelle forhold, noe Knutagård gjør.

I DEN NORSKE rammeplanen er seksualitet kun omtalt under beskrivelsen av fagemnet sosialmedisin. På den måten skrives seksualitet inn i det sosialfaglige kunnskapsgrunnlaget som et fenomen knyttet til helse, sykdom og risiko for uhelse. Med sitt virksomhetsteoretiske perspektiv på seksualitet sprenger Knutagård den rammen som norske myndigheter har satt for seksualitet i utdanning av sosionomer. Således er og Knutagårds bok mer i samsvar med den internasjonale sosialarbeiderorganisasjonen (IFSW), den internasjonale organisasjonen for utdanning av sosialarbeidere (IASSW), og den norske sosialarbeiderorganisasjonen (FO), som fastslår at sosialarbeidere skal arbeide for å forhindre diskriminering på bakgrunn av seksuell orientering. Det arbeides for tiden med nye nasjonale rammer for utdanning av sosionomer. Det er å håpe at seksualitet skrives inn i disse som et sosialfaglig, ikke bare et helsefaglig tema.

I stedet for et mer snevert fokus på seksuell orientering, skriver Knutagård mer generelt om seksuell utfoldelse. Dermed skriver han ikke bare seksualitet ut av et helsefaglig perspektiv, og ut av et ensidig minoritetsfokus, men tar seksualitet inn i vår hverdag. Blant annet behandler boken seksuell utfoldelse på aldershjem, på militære oppdrag, i spørsmål om knullevenner, om utfordringer rundt vennskap med personer av samme kjønn som partner, seksualitet i ungdomstiden og seksualitetens betingelser og rolle for unge flyktninger og asylsøkere. Det er nettopp den brede tilnærmingen til seksualitet som et personlig og sosialt hverdagsfenomen som gjør denne boka spennende å lese.

ETTER TO INNLEDENDE kapitler vies de påfølgende kapitlene unge mennesker, eldre mennesker, personer med funksjonsnedsettelse, utenlandsveteraner og deres familier, enslige innvandrerdommer, seksualitet og hiv, seksualitet og misbruk, salg av seksuelle tjenester, og seksuell utsatthet. I hvert kapittel presenteres seksualitet i forhold til et bredt spekter av forskning på området. Det gis konkrete eksempler, og hvert kapittel avsluttes med en punktvis oppsummering av poenger det er viktig å gjennomtenke i praktisk sosialt arbeid.

Søk

Anmeldt av Merethe Giertsen

Førstelektor, UiT Norges arktiske universitet, Institutt for barnevern og sosialt arbeid

Om boka:

Hans Knutagård: *Sexualitet och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur 2016

Jeg har to kritiske merknader til boka, som også henger nøye sammen. Den ene er presentasjonen av teorien, den andre er at «de andre» singles ut som egen kategori, i kontrast til heteroseksuelle. I teoripresentasjonen presenteres Michel Foucaults arbeider som betydningsfulle for forståelsen av seksualitet som en sosial konstruksjon. Slik underbygger Knutagård virksomhetsteoriens forståelse av seksualitet som et kulturhistorisk fenomen. I en moderne teoretisk forståelse, som virksomhetsteorien kan plasseres innenfor, i likhet med den sosiologiske forskningen og mye av den psykologiske forskningen på seksualitet på 1970-1980-tallet, representerer Foucaults tilnærming også en postmoderne/paradigmatisk forskjell i forhold til moderne teori. Fra 1990-tallet blir det som i dag omtales som skeiv teori sentral innenfor humanistiske og samfunnsvitenskapelige studier av seksualitet og kjønn.

Med utgangspunkt i arbeider av Foucault, Jaques Derrida, Judith Butler og Eve Kosofsky Sedgwick blir seksualitet ikke bare forstått som et kulturelt fenomen, men og som et diskursivt fenomen hvor seksuelle kategorier (som hetero og homo) forstås som ledd i heteronormativ regulering og disiplinering. Når Foucault og skeiv teori ikke omtales særskilt, reduseres Foucaults bidrag til å være en teori om sosial konstruksjon. Knutagårds bok hadde vunnet seg på om postmoderne perspektiver ble presentert som selvstendige bidrag inn i forståelsen av seksualitet. På den måten kunne leseren lettere ha plassert denne bokas bidrag inn i de diskurser og diskusjoner som i dag preger studiet av seksualitet og sosialt arbeid.

DETTE LEDER OVER til den andre kritiske merknaden. Det er at de «avvikende», benevnt som hbtq-personer (homo-, biseksuelle-, trans-, queer-), behandles separat i bokas sju av ni kapitler (utenom de to kapitlene innledningsvis). På denne måten illustreres implisitt det kanskje mest sentrale poenget hos Foucault og i skeiv teori, om hvordan kategorier om «de andre» har disiplinerende effekter, der normaliteten unndras den kontrollen som kategoriseringen utgjør.

Når forfatteren flere steder foreslår at sosialarbeiderens bidrag er å gi støtte til hbtq-personer, kan det forstås som en sementering av homo som «det andre». Postmoderne teori peker på at en ukritisk anvendelse av binære opposisjoner, slik den sosialfaglige «godhetsdiskursen» i mange tilfeller hviler på, bidrar til å opprettholde sosiale hierarkier ved at det som utgjør det kulturelle sentrum ikke problematiseres.

ET ANNET VIKTIG poeng hos Foucault og skeiv teori er at det ikke bare er en teori om sosial konstruksjon og marginalisering, men at det også er en radikal teoretisering av seksualitet mer generelt. Alternativt til forfatterens forslag om støtte til hbtq-personer kan «avvikende» seksualitet forstås i lys av overskridelser av hegemoniske tatt-for-gittheter, og på den måten kan man bidra til å åpne opp for et større seksuelt landskap. Det finnes gode grunner til å fokusere på ikke-heteroseksualitet ut fra et særlig risikoperspektiv. Forskning viser, som Knutagård redegjør for, at homofilt identifiserte mennesker har høyere forekomst av rusrelaterte problematikker, depresjon og selvmordsforsøk. Om Knutagård imidlertid hadde behandlet Foucault og skeiv teori som selvstendige bidrag, kunne bokas særskilte problemfokus på hbtq-personer vært bedre argumentert for, enn å ta for gitt at inkludering er det behovet hbtq-personer har, og som sosialarbeideren skal bidra til.

I en revidert utgave av boka er det å håpe at de store diskursene innenfor samfunnsvitenskapelige/sosialfaglige studier av seksualitet behandles som selvstendige teoretiske bidrag. Å tydeliggjøre ulike teoritradisjoner kan føre til at faglige spenninger i ulike sosialfaglige tilnærminger kommer bedre fram, ikke minst det forhold at seksualitet er et område folk flest, sosialarbeidere inkludert, er preget av heteronormative og essensialiserende diskurser.

Helt avslutningsvis: Trengs denne boka? Anbefales den til bokas målgrupper? Absolutt! Den baner vei i nordisk sosialfag med å tematisere seksualitet i forhold til en rekke av de virksomheter vi til daglig inngår i.

UTGIVER

Fellesorganisasjonen (FO)
Fontene forskning har 2 utgaver i året, mens hovedmagasinet Fontene kommer ut 12 ganger hvert år.
Fontene redigeres etter Redaktørplakaten. Se også vår personvernpolicy
Synspunkter og holdninger som kommer fram er ikke nødvendigvis samsvarende med FOs politikk.
ISSN: 1890-9868

REDAKSJONEN

Ansvarlig redaktør:
Solfrid Rød
Telefon: 994 66 565
Epost:
solfrid.rod@lomediana.no
Fagredaktør:
Sissel Seim
Telefon: 913 19 329
Epost:
sissel.seim@oslomet.no

KONTAKT

Besøksadresse:
LO Media
Storgata 33A
0184 Oslo
Postadresse:
Fontene
Postboks 8964 Youngstorget
0028 Oslo

